

FORBRUKERTILSYNET

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
Sak nr: 18/32-2
Saksbehandler: Gustav Norman
Dir.tlf: 93 08 10 40

Dato:
01.03.2018

Høringsinnspill - Forslag til endringer i forskrift om kontroll av nettvirksomhet - effekttariffer

Vi viser til Norges vassdrags- og energidirektorat («NVE») sitt høringsbrev av 29. november 2017 vedrørende forslag til endringer i forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer (forskrift om kontroll av nettvirksomhet).

Forbrukertilsynet har forståelse for at det er ønskelig med en omlegging av nettleietariffene for å unngå unødvendig store fremtidige investeringer i nettet. En modell som i større grad gjenspeiler hvordan kostnadene i nettet oppstår, synes velbegrunnet i dette perspektivet.

NVE viser i forslaget til at effekten av omleggingen av tariffene på sikt kan føre til redusert nettleie for forbrukere som følge av at det blir mindre behov for å bygge ut kapasiteten i nettet i det lange løp. Et slikt resultat forutsetter imidlertid at forbrukerne kan utjevne strømforbruket sitt for å redusere belastningen på nettet i de periodene nettet har størst belastning.

Vi finner grunn til å stille spørsmål ved i hvilken grad forbrukerne faktisk har anledning til - og forutsetninger for - å kunne flate ut eget strømforbruk.

Mange forbrukere bor i sameier og borettslag hvor det gjelder egne husordensregler som beboerne må forholde seg til. Det er ikke uvanlig at disse inneholder forbud mot å starte vaskemaskiner/bruke fellesvaskeri o.l. på sen kveldstid og natt. Det må også antas at mange forbrukere ikke ønsker å sette på vaskemaskiner, tørketromler og oppvaskmaskiner på natten eller på dagtid når de er ute av huset, av hensyn til brann sikkerheten. Dette er også i tråd med anbefalingene fra forsikringsselskap og brannvesen¹.

Mange har av ulike grunner heller ikke mulighet for å installere alternative varmekilder eller andre energibesparende eller energiproduserende tiltak.

¹ <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/branner/haakon-kom-hjem-til-vaskemaskin-i-full-fyr/a/23342385/>
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/branner/derfor-skal-du-ikke-bruke-toerketrommel-om-natten/a/24161231>

For en husholdning som f.eks. bor i blokk, ikke har elbil og lever et typisk A4-liv, er det vanskelig å se hvilke tiltak som kan iverksettes for å jevne ut strømforbruket, all den tid de daglige rutiner med dusj, klesvask, matlaging, oppvask etc. må skje innenfor relativt korte tidsvinduer.

De overnevnte forholdene vil rent faktisk begrense forbrukeres muligheter for å tilpasse seg effekttariffene. Etter vårt syn vil det derfor være usikkert i hvilken grad behovet for å bygge ut nettkapasitet reduseres, og om nettleiekostnaden faktisk vil gå ned for forbruker i det lange løp.

Modeller for effektbaserte tariffer

Når det gjelder forslagene til de alternative modellene vil vi kommentere dem nærmere i det følgende.

For forbrukerne er det generelt viktig med forståelige og forutsigbare modeller. Vi har gjentatte ganger erfart at forbrukerne misliker situasjoner der de i liten grad har mulighet til å kontrollere forbruket sitt, og derfor overraskes med uventede ekstraregninger.

Fra et forbrukerperspektiv mener vi at det er viktig med en tariffmodell som i størst mulig grad er forståelig, oversiktlig og forutsigbar for forbrukerne.

Abonnert effekt

Den foreslåtte modellen med abonnert effekt fremstår etter vårt syn som uoversiktlig og komplisert for forbrukerne. Selv om forbrukeren etter forslaget skal få veiledning fra nettselskapet om hvilket abonnement han eller hun bør velge (basert på historisk forbruk), er vi betenkt over at den enkelte forbruker selv skal ta valget om en løsning som er relativt teknisk og komplisert for de fleste.

De fleste forbrukerne vil være prisgitt informasjonen og rådene de får fra nettselskapet, noe som kan være uheldig og gi grobunn for misnøye og frustrasjon dersom rådene fra nettselskapet skulle vise seg å ikke være så gode. Et praktisk eksempel på dette kan være at stadig flere forbrukere gjør som myndighetene oppfordrer til - gjennom politikken som føres på transportområdet - og skaffer seg elbil. Når de så plugges bilen i laderen kan de oppleve å bli "straffet" fordi de har et abonnement som ikke er tilpasset den nye forbrukssituasjonen, og det kan ta lang tid før de får endret abonnementet, da det legges opp til at dette kun skal være mulig én gang i året. I slike situasjoner må det antas at mange forbrukere vil opparbeide en del misnøye og frustrasjon overfor nettselskapet som ga avgjørende råd om valg av abonnement.

Vi mener det også er grunn til å stille spørsmål ved hvordan veiledningen fra nettselskapet til den enkelte forbrukeren skal gjennomføres rent praktisk, ettersom det forøvrig legges opp til at nettselskapet skal ha stadig mindre direkte kontakt med den enkelte forbruker. Innføringen av gjennomfakturering er et eksempel på denne utviklingen. Rådgivningen vil jo også ha sin kostnad i form av ressurser som nettselskapene skal bruke på dette, og denne kostnaden vil sannsynligvis i neste omgang bli veltet over på kundene gjennom økte tariffer.

Dersom man ser for seg at strømleverandørene på sikt skal overta rådgivningen til kundene om hvilket abonnement de bør velge, vil dette kunne ha sine uheldige sider. Hvert år får vi nemlig inn et stort antall klager og henvendelser fra forbrukere på ulike strømleverandører. For å sette det i perspektiv var strømgransjen den bransjen vi fikk flest klager på i 2017, og vi registrerer at det finnes enkelte svært useriøse aktører i bransjen. Vi mener dette gir stor grunn til bekymring med tanke på kvaliteten på den veiledningen som disse aktørene eventuelt skulle gitt forbrukerne.

Dersom man beslutter å innføre en modell med abonnert effekt mener vi det vil være mest ryddig å fastsette de ulike abonnementsstrinnene i forskrift.

«Time of use»-modellen

Vi vurderer det slik at «time of use»-modellen er den som vil være enklest å forstå og den det trolig vil være enklest å forholde seg til for forbrukerne.

Modellen ligner mer på modeller som forbrukeren er kjent med fra før (rushtidsavgifter) og modellen rammer folk mer likt i den forstand at alle rammes av høyere priser på de samme fastsatte tidspunktene uavhengig av forbruket.

Problemstillingen med overforbruk og den misnøyen som kan oppstå ved at forbrukeren har et dårlig tilpasset abonnement, bortfaller. Forbrukerne behøver heller ikke å ta stilling til hvilken effekt de behøver og dermed hvilket abonnement de skal anskaffe.

Vi ser også at «time of use»-modellen har en fordel hva gjelder lavere implementeringskostnader.

Selv om modellen ikke er optimal med tanke på å oppnå den ønskede effekten med omleggingen av tariffmodellen, mener vi at hensynet til at forbrukere har behov for en enkel og forståelig modell å forholde seg til, og ikke være prisgitt kvaliteten på rådgivningen de får fra nettselskap eller strømleverandør, må veie tungt. Vi vil derfor anbefale at NVE velger denne modellen i stedet for abonnementsmodellen.

Målt effekt

Når det gjelder modellen med målt effekt anser vi den som mindre hensiktsmessig enn de to øvrige modellene ut fra et forbrukerperspektiv. Vi viser i denne sammenheng til det som er nevnt fra forbrukerundersøkelsen i forslaget, der det fremkommer at forbrukerne i fokusgruppeundersøkelsen oppfattet modellen som «lite kontrollerbar og litt vanskelig å forstå». I realiteten var det heller ingen i undersøkelsen som ønsket seg en slik modell.

Miljøutfordringer

Vi ønsker avslutningsvis å knytte et par kommentarer til noen av de miljøutfordringene som etter vår vurdering følger med forslaget.

Flere norske byer har i dag store problemer med luftforurensning, særlig vinterstid. Problemene er som regel størst på de kaldeste vinterdagene og disse dagene sammenfaller normalt med de periodene da det må antas å være størst belastning på strømmettet i de samme områdene.

Enhver tariffmodell som gjør det dyrt for forbrukerne å bruke mye strøm og/eller ta ut høy effekt på de kaldeste vinterdagene, vil trolig i stor grad føre til at de som har mulighet til å velge andre oppvarmingskilder, velger å benytte disse fremfor elektriske oppvarmingskilder på de kaldeste vinterdagene.

I de fleste tilfeller må det antas at den alternative varmekilden er vedfyrt. Vedfyring er som kjent et betydelig problem for luftkvaliteten i storbyene på kalde vinterdager, og en tariffmodell som den foreslåtte vil sannsynligvis bidra til å forsterke luftforurensningsproblemene på de dagene hvor luftforurensningsproblemene er på det verste.

Forbrukere blir satt i et slags etisk dilemma, ettersom de må velge mellom å benytte dyr strøm til oppvarming og dermed belaste strømmettet på dager hvor belastningen i nettet er meget høy, eller å benytte vedfyring som i mange tilfeller vil medføre betydelige luftforurensningsutslipp på de dagene hvor luftforurensningen ofte er på sitt verste.

Vi oppfordrer NVE til også å ha dette perspektivet i tankene i den videre prosessen.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Lier Haugseth
Direktør i Forbrukertilsynet

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevet signatur